

CSÚCSTECHNOLÓGIA A REPÜLŐTÉREN, AVAGY RÁBA ÚJDONSÁG A REPÜLŐTÉR-KARBANTARTÓ MŰSZAKI TECHNIKAI ESZKÖZÖK KÖZÖTT

Dr. Szabó Sándor – Dr. Tóth Rudolf – Dr. Kovács Zoltán

Abstract: A repülőeszközök megjelenése, elterjedése szükségszerűen vont maga után a biztonságos fel- és leszállást biztosító helyek – repülőterek – kialakítását, karbantartását. Kiemelten igaz ez a katonai repülőterekre, ahol minden napszak és időjárási viszonyok között biztosítani kell a repülőeszközök biztonságos indítását és fogadását. A NATO repülőterekre vonatkozó szabványok előírásai nagyon szigorúan szabályozzák a repülőterek biztonságos üzemeltetésével kapcsolatos feladatokat és meghatározzák azok végrehajtásának legfontosabb paramétereit. A légierő (összhaderőnem) műszaki csapatainak egyik alapvető feladata a merev- és forgószárnyas repülőeszközök biztonságos le- és felszállásához szükséges repülőterek, helikopter leszállóhelyek üzemeltetése, karbantartása, a különböző (üzemeltetésből eredő és az ellenség által okozott) rongálások helyreállítása. Jelen publikáció – a témában már megjelent írásaink folytatásaként, a teljesség igénye nélkül – szeretné röviden bemutatni a RÁBA Jármű Kft, mint fővállalkozó, valamint az AEBI Schmidt GmbH, mint alvállalkozó közös közreműködésével kialakított – az előregedett, gazdaságtalanul üzemeltethető eszközök leváltására tervezett – csúcstechnológiát képviselő hó eltakarító eszközt, – a Rába H25-ös hótolós járművét – amely a pápai bázisrepülőtéren teljesít szolgálatot és hatékonyan járul hozzá a repülőterek biztonságos téli üzemeltetéséhez.

1. BEVEZETÉS

Napjainkban a különböző – a Washingtoni Szerződés 5. cikkelye szerinti (háborús) és az 5. cikkely hatálya alá nem tartozó (válságreagáló) – katonai műveletek végrehajtása során kiemelten fontos feladatokat oldanak meg a légierő csapatai. „A légierő technikai eszközei mozgékonyságának kihasználásával magas szinten képes a (had)műveletek támogatására és jelentősen megkönnyítheti az előre nem látható, váratlan feladatok végrehajtását is. A légi szállítási feladatok végrehajtásával, a szükséges erők és eszközök kellő időben és kellő helyre történő eljuttatásával a légierő jelentősen megnövelheti a szárazföldi erők helyváltoztatási, műveleti képességét – és ebből adódóan –tevékenységük hatékonyságát is!”¹

A különböző műveletek végrehajtása során a légierő klasszikus feladatrendszerén belül kiemelt, hangsúlyos feladattá vált a légi felderítés és megfigyelés, a légi szállítás (erő, eszköz, anyag), a légi kutatás-mentés (Search & Rescue – SAR, Combat Search & Rescue – CSAR), a sebesültek evakuálása (Medical Evacuation – MEDEVAC), valamint a humanitárius segélyakciókban és a katasztrófavédelmi feladatokban való részvétel.

A fenti feladatok végrehajtásához a merev- és forgószárnyas repülőeszközöknek biztonságos le- és felszállóhelyekre van szüksége. A légierő (összhaderőnem) műszaki csapatainak egyik alapvető feladata a merev- és forgószárnyas repülőeszközök biztonságos le- és felszállásához szükséges repülőterek és helikopter leszállóhelyek berendezése, karban- és üzemeltetése, a különböző (üzemeltetésből eredő és az ellenség által okozott) rongálások helyreállítása.

---

¹ Orosz Zoltán: „A helikopterek katonai alkalmazásának lehetőségei és a katonai alkalmazás valósága Magyarországon.”
http://www.szrfk.hu/rtk/kulonszamok/2005_cikkek/orosz_zoltan.pdf. 2009.02.06.

1. sz. kép Havas „gurulóút”[2]

2. sz. kép Állandó repülőtér
hómentesítése [3]

2. A KORSZERŰSÍTÉS SZÜKSÉGESSÉGE

A bevezetőben láthattuk, hogy a légierőre a különböző műveleti tevékenységek végrehajtása során meglehetősen nagyszámú és szerteágazó feladat hárul. Ezen feladatoknak csak úgy képes eleget tenni, ha számukra biztonságos fel- és leszállást biztosító helyeket – repülőterek – alakítunk ki és biztosítjuk azok folyamatos üzemelésének feltételeit. Kiemelten igaz ez a katonai repülőterekre, ahol minden napszak és időjárási viszonyok között biztosítani kell a repülőeszközök biztonságos indítását és fogadását.

A teljesség igénye nélkül tekintsük át a katonai repülőterek karbantartásának legfontosabb feladatait.

Nyári időszakban a karbantartási feladatok végrehajtása során folyamatos söpréssel, locsolással és porfúvással kerülnek eltávolításra a repülőeszközökre veszélyes szennyeződések a felszállópályákról. A füves kényszer-leszállópályán, vagy ideiglenes leszállóhelyen rendszeres tömörítéssel, fűnyírással és a megsérült részek pótlásával tarthatjuk fenn az indító- és fogadóképességet.

A téli időszakban folyamatosan biztosítani kell a repülőtér felszálló mezőinek és azok kiszolgáló útjainak jégtelenítését és hómentességét.

A fenti feladatok végrehajtásához korszerű, nagyteljesítményű, univerzális repülőter-karbantartó eszközök szükségesek, melyek az év bármely idő- és napszakában folyamatosan, üzembiztosan képesek a jelentkező karbantartási feladatok végrehajtására.

A repülőter üzembentartó és javító műszaki alegységeknél rendszeresített repülőter-karbantartó eszközök átlagos életkora 20–30 év, vagy több, melynek következtében mára már nem felelnek meg a velük szemben támasztott elvárásoknak, a környezetvédelmi előírásoknak, üzemeltetésük bizonytalan és gazdaságtalan, alkatrész utánpótlásuk pedig szinte megoldhatatlan. Ezen technikai eszközök leváltása napjainkra szükségszerűvé vált.

A korszerűsítést a hazai igények mellett indokolja az a tény is, hogy hazánk 2006. novemberében csatlakozott a NATO Stratégiai Légiszállítási Képesség – Strategic Airlift Capability (SAC) – programjához, melynek keretén belül a szállító gépek – a Nehéz Légi Szállító Ezred (Heavy Airlift Wing – HAW) – állandó bázisaként a pápai repülőteret jelölték ki.

A haderő fejlesztésére elfogadott programok keretén belül megkezdődtek a repülőter-karbantartó eszközök beszerzései is. A már meglévő eszközpark további korszerűsítése során került beszerzésre a RÁBA H25.324DAEK–101 típusú, háromtengelyes terepjáró hótoló tehergépkocsi, melyet jelen írásunkban szeretnénk röviden bemutatni.

3. REPÜLŐTÉRI HÓEKE GÉPKOCSIN

A Rába Jármű Kft. katonai szállítójárműveket, valamint különleges felépítmények hordozására alkalmas katonai bázisjárműveket fejleszt a magyar haderő számára. A fejlesztések eredményeként született meg a RÁBA H25.324DAEK–101 típusú, háromtengelyes terepjáró hótoló tehergépkocsi, melyet a Schmidt gyártmányú – MS72.1K típusú – hókével szereltek fel.

A gépjárművön a H25.324DAE típuscsalád többi tagjához képest – speciális rendeltetése miatt – néhány alapvető eltérés található.

RÁBA H25.324DAEK–101 típusú háromtengelyes terepjáró hótoló tehergépkeci

3. sz. kép Az alapgép [4]

4. sz. kép Tolólappal felszerelve [5]

„A jármű tervezett feladata a katonai bázisok úthálózatának, a repterek gurulóútjainak és kifutópályáinak tisztítása, illetve a fenntartási és karbantartási, javítási munkálatok támogatása, a KRAZ-ok és MAZ-ok leváltása.”²

A leváltott GSZT–82 típusú hótoló KRAZ típusú gépjárművön

5. sz. kép Menetkészzen [6]

6. sz. kép Munka közben [7]

² Forrás: http://www.raba.hu/www.raba.hu/doctar/sajtokozpont/magazin/2009/Raba_Magazin_2009_08_09.pdf. 10. oldal. 2009.11.02.

Az alapjármű a 2008-ban indított – 440 LE-s MAN D2066 motorral szerelt – H25 típuscsalád fejlesztésének ötödik és eddig legbonyolultabb változata, mondta Szabó János, a Rába Jármű Kft. konstruktőre.³

3.1. AZ ALAPJÁRMŰ – H25.324DAEK-101 HÁROMTENGELYES KATONAI TEREPIJÁRÓ TEHERGÉPKOCSI HÁROM OLDALRA BILLENŐ FELÉPÍTMÉNNYEL – FŐBB JELLEMZŐI

Alaprendeltetése: A repülőterek fel- és leszálló pályáinak, guruló útjainak a repülőterek megközelítési útjainak hótól történő megtisztítása, illetve a fenntartási, karbantartási és javítási munkálatok támogatása.

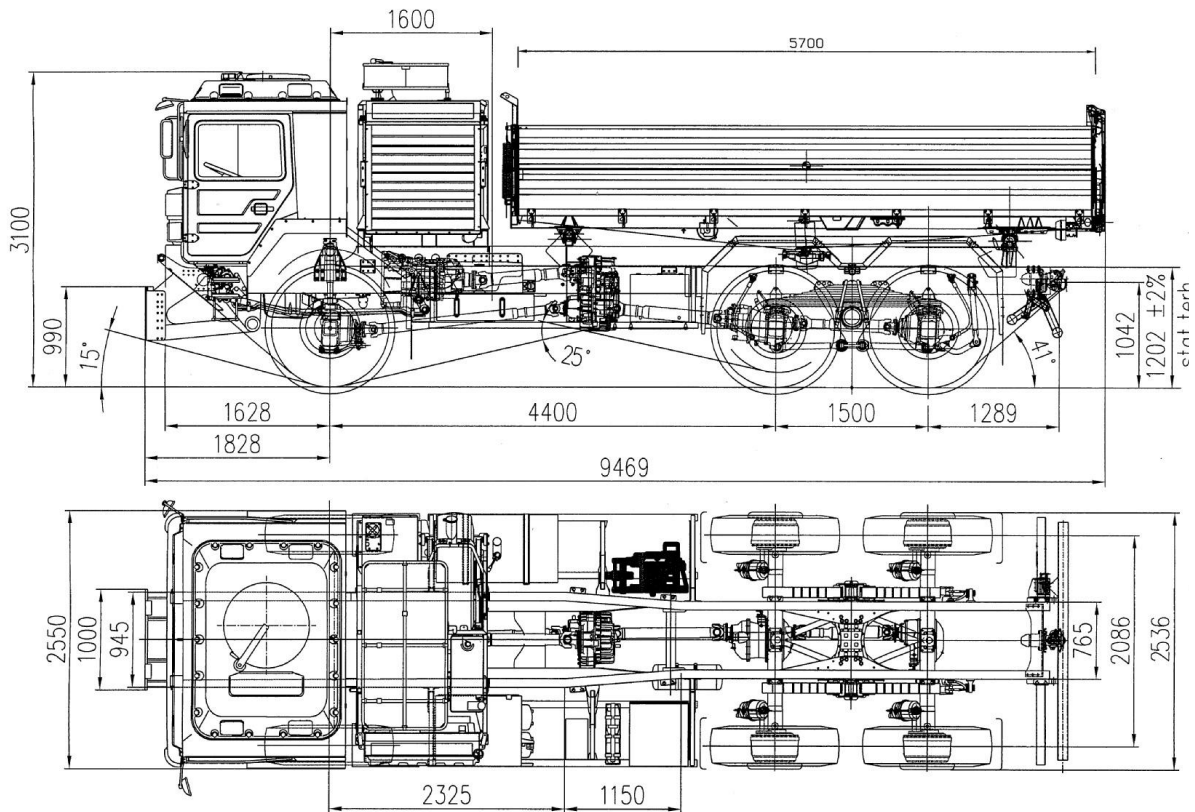
Alkalmazhatósága: képes a repülőterek fel- és leszállópályáinak, guruló útjainak, valamint egyéb üzemi területeinek hótól történő megtisztítására (hótolás), illetve a repülőtéren jelentkező fenntartási, karbantartási és javítási munkák támogatására (alapvetően ömlesztett anyagok szállítása, terítése).

Az alapjármű egyik – legszembetűnőbb eltérése elődeitől – az alváz mellső részének megerősítése, melyre felszereltek egy szabványos (DIN 76060 szerinti) adapter lapot, amelyre a szintén szabványos hóekék és egyéb útfenntartó eszközök rögzíthetők. A megerősített alváz mellső része és a megerősített mellső futómű-felfüggesztés képes a 7 méter szélességű Schmidt reptéri hóeke reakcióerőit felvenni. A munkaeszközök működtetését külön hidraulikus és elektromos rendszer biztosítja.

---

³ Forrás: http://www.raba.hu/www.raba.hu/doctar/sajtokozpont/magazin/2009/Raba_Magazin_2009_08_09.pdf. 10. oldal. 2009.11.02.

AZ ALAPJÁRMŰ FŐBB JELLEMZŐI [8][9][10][11][12][13][14]

1. sz. ábra Az alapjármű főbb méretei [8]

Vezetőfülke

- MAN típusú, fémszerkezetű, moduláris, balkormányos, 1+2 fő szállítására alkalmas, billenthető kivitelű, gumirugókkal az alváz bakjaira ágyazva;
- a fülke billentése és a pótkerék mozgatása kézi működtetésű hidraulikus rendszerrel történik;
- a szélvédő középen osztott, sík ragasztott biztonsági üveggel;
- az ajtók zárhatók;
- a fülkefűtés a motor hűtőrendszeréről működik, a többfokozatú ventilátor páratlanítja a szélvédőt és oldal ablakokat is;
- az ablaktörlők többfokozatúak, szakaszos működtetésűek, a visszapillantó tükrök fűthetőek, bebillenthetőek és állíthatóak;

- a vezető és kísérőülés légrugós, a középső ülés rögzített. Mindhárom ülés biztonsági övvel ellátott;
- a vezető centrális látóterében elhelyezett műszerfal tartalmazza az összes mérőműszert, jelző és működtető szerelvényt, amely a jármű működtetéséhez és felügyeletéhez szükséges. A műszerfal fényereje változtatható. A funkció-kapcsolók bekapcsolt állapotát jelzőfény mutatja;
- a kezelőszervek elhelyezése és kialakítása lehetővé teszi téli, illetve vegyi védelmi ruházatban is a jármű biztonságos kezelését;.
- a vezetőfülke belső tere lehetővé teszi a személyzet egyéni felszerelésének, a fülkében elhelyezendő kiegészítő felszereléseknek és berendezéseknek a biztonságos elhelyezését és rögzítését;
- a vezetőfülke konstrukciós kialakítása, tömítettsége alkalmas túlnyomásos tér létrehozására;
- a belső borítás és bevonatok anyaga önkioltó tulajdonságú, a szennyező anyagoknak ellenáll. A belső tér vegyimentesíthető;
- a rádió- és egyéb eszköz beépítés előkészítése az előírt szabványoknak megfelelő.

Kormány szerkezet

- ZF típusú, hidraulikus működtetésű, golyósoros kompakt szervokormányú, állítható kormányoszloppal, balkormányos kivitel.
- a kormánykerék magassága a középhelyzethez képest ± 40 mm-rel, dőlés-szöge a 60° -os beépítési középhelyzethez képest $+10/-11^\circ$ -kal állítható;
- a legkisebb fordulókör: 23,4 m.

Alváz

- nagyszilárdságú, „U” profilú hossztartók, keresztartókkal összekötve, lét-raváz kialakítású, elöl szabványos vonócsappal ellátott keresztartóval és megerősített acél lökhárítóval, hátul vonókészülék fogadására alkalmas záró keresztartóval van lezárva;

- a mellső lökhárító védi a jármű mellső részét és a motortér alját a mechanikai sérülésektől;
- vonószemek rögzítése a STANAG előírásainak megfelelő;
- az alváz eleje megerősítve és (DIN 76060 szerinti) adapter lappal felszerelve;
- az alvázon elhelyezett ládák és málhaterek zárhatóak, szennyezéstől védettek, és a behelyezett anyagok biztonságosan rögzíthetőek;
- az alváz szabad beépíthető hossza 5500 mm. Bázisjárműként az alváz alkalmas cserélő-rakodó berendezés és más felépítmények fogadására.

Futóművek/rugózás

Mellső futómű

- 10 000 kg névleges maximális tengelyterhelésre alkalmas Rába 783 típusú hajtott, sajtolt hídház, kerékagybolygós soros kerékelrendezésű mellső futómű, felső laprugós felfüggesztésre kialakítva. Félig önzáró lamellás differenciálzárral ellátva, ABS fogadására alkalmas kivitel.

Hátsó futóművek

- 2x10 000 kg névleges maximális tengelyterhelésre alkalmas Rába 784 típusú sajtolt hídház merev tandem tengelyegység, egyedi kerekezéshez. Az összátétel két lépcsőben, a főhajtóműben kúp-tányérkerékkel, a kerékagyakban bolygóművel van kialakítva. A futómű soros kerékelrendezésű, kiegyenlítőművel és differenciálzárral van ellátva, és további differenciálzár van beépítve a két futómű közti kiegyenlítőmű zárására. ABS fogadására alkalmas kivitel.

Abroncsozás, keréktárcsák

- 6+1 db 14.00R20 méretű gumiabroncs, keréktárcsával kiegyensúlyozva, egyedi abroncsozással. Terep és országúti használatra egyaránt alkalmas.

Maximális terhelhetőség országúton, 750 kPa nyomáson, 90 km/h sebességnél 5000 kg;

- DANA-Spicer CTIS típusú központi gumiabroncsnyomás szabályzó rendszerrel felszerelve. A gumiabroncsok nyomása a terhelés és az útviszonyok függvényében változtatható;
- a keréktárcsák tömlő nélküli kivitelűek, átalakíthatók tömlős kivitelhez, azonban vissza nem alakíthatóak;
- a kerekezés alkalmas a mozgásképességét fokozó kiegészítő technikák használatára is.

Rugózás

- Elöl: hosszirányban fekvő parabola laprugó köteg, teleszkópos lengéscsillapítóval. A rugókötegek rögzítése elöl csapos hátul himbás, karbantartásmentes kivitelű.
- Hátul: hosszirányban fekvő parabola laprugó köteg közepén csapágyazott forgócsaphoz kapcsolódik, a két végén rugónyergén keresztül a futóművekre támaszkodik. A futóművek megvezetését felül „V”, alul hosszanti fekvésű lengőkarok biztosítják. Karbantartásmentes kivitel.

Motor

- MAN gyártmányú D2066 LF34 típusú, Euro 4, négyütemű, álló, soros, 6 hengeres folyadékűtéses dízelmotor, common rail technológiával, turbófeltöltéssel, kipufogógáz visszavezetéssel, töltőlevegő visszahűtéssel;
- teljesítménye 324 kW (440 LE) 1900 1/min fordulatszámnál;
- nyomatéka 2100 Nm 1000–1400 1/min fordulatszámnál;
- össz-lökettérfogata: 10520 cm³;
- EDC motorvezérlő elektronikával rendelkezik, mely felügyeli a motor teljes működését, a különböző üzemállapotokról információt szolgáltat. Egyéb berendezésekkel korszerű CAN-es felületen kommunikál;
- hidegindítóval felszerelve. Indíthatóság –32°C, C1 klímaövezet;

- kényszerkeringetésű, termosztát szabályozású, túlnyomásos folyadékhűtéses rendszer, hidraulikus hajtású ventilátorral. Töltőlevegő-, víz- és olajhűtő egy szerkezeti egységbe szerelve, a vezetőfülke mögötti tartószerkezeten. A vízhűtő vészhelyzetben vízzel feltölthető;
- a levegőszűrő papírbetétes, előszűrővel ellátott, automatikus, ciklon rendszerű leválasztó funkcióval, elektronikus eltömődés-kijelzővel;
- F34 üzemanyaggal való üzemeltetés megengedett; (Szabvány szerinti adalékanyagot kell bekeverni a kenőképesség és a cetán-szám javítására.)
- a motor a lendkerékoldali vezérmű hajtásáról kiépített motorarányos mellékhajtóművön keresztül hajtja meg a hidraulika rendszerek szivattyúit. Külön szivattyú hajtja a ventilátor hidraulikus hajtását és külön axiáldugattyús szivattyú szolgál a csörlő, átváltással a felépítmények hidraulikus rendszereinek működtetésére;
- a gépjármű álló helyzetében a motorteljesítmény 30%-a is elvehető megfelelően kiépített mellékhajtáson keresztül;
- az üzemanyagtartály 400 liter térfogatú (nem rozsdásodó fém), zárható fedéllel, szűrővel ellátott.

Sebességváltó

- ZF gyártmányú, teljesen automatakapcsolású sebességváltó, alumínium házban, tempomat és temporet funkcióval ellátva;
- a sebességkorlátozó automatika 85+5 km/h-ra beállítva;
- a jármű a sebességváltó és az osztómű semleges állásba való kapcsolása után külön szerelés nélkül maximum 60 km/h sebesség mellett 100 km távolságra vontatható;
- a gépjármű mászó sebességen is üzemeltethető.

Tengelykapcsoló

- ZF gyártmányú, száraz egytárcsás tengelykapcsoló a sebességváltó elektronikájáról történő vezérléssel és pneumatikus működtetéssel.

Férendszer

- mechanikai sérülések ellen védett, műanyag fékcsövezés, kötegekbe rendezetten;
- Üzemi fék: kétkörös, kétvezetékes direktműködtetésű légfékberendezés fékerő-szabályzóval szerelve, légszárító beépítve. Üzemi nyomástartomány: 10,3–12,7 bar;
- a záró keresztartón kétvezetékes pótkocsi vontatásához két fékcsatlakozó van felszerelve;
- Rögzítőfék: rugóerőtárolós rendszerű, indirekt működtetésű, mindkét hátsó tengelyre beépítve. Képes a járművet 30°-os lejtőn vagy emelkedőn megtartani. A rugóerőtárolós fékhengerek mechanikusan oldhatók;
- Tartós lassítófék: kipufogófék, MAN EVB (kipufogószelep-fék).

Elektromos rendszer

- kétvezetékes, 24 V névleges feszültségű rendszer, fordított polaritás elleni védelemmel;
- az elektromos és elektronikus rendszer megfelel a rádiózavar-szűréssel és az EMC követelményekkel kapcsolatos előírásoknak;
- az áramellátást 4 db 12V 125Ah-s akkumulátor biztosítja;
- az indítómotor víztől védett kivitelű, 28V120A generátor;
- telepfőkapcsoló (pozitív és negatív oldalon);
- a külső világító és fényjelző berendezések a külső mechanikus hatások ellen védőrácscsal ellátottak;
- a kiegészítő fényszórók és irányjelzők, továbbá négy darab párban kapcsolható munkalámpa a fülke tetejére került elhelyezésre;
- a fülkében a rádió berendezéshez, az éjjellátó készülékhez a csatlakozási lehetőség;
- fényálcázó berendezés a STANAG előírásai szerint;

- külsőindításhoz, a pótkocsivontatáshoz a STANAG szerinti csatlakozóaljzatok felszerelve;
- a jármű fedélzeti számítógéppel rendelkezik, mely felelős a jármű működéséért, összehangolja a motorvezérlő és a többi vezérlőegység együttműködését.

Diagnosztikai lehetőségek

- a jármű elektromos rendszereinek (motorvezérlő, EBS, sebességváltó, műszerfali vezérlő, fedélzeti számítógép) aktuális állapotáról információk kérdezhetők le a műszerfal központi kijelző egységén. MAN-Cats 2 szervizberendezéssel korszerű hibakeresési és diagnosztizálási eljárások érhetőek el minden elektronikus alrendszerre vonatkozóan.

Mellékhajtóművek

- a sebességváltó alkalmas tengelykapcsolótól függő ZF mellékhajtóművekkel történő felszerelésre. A mellékhajtóművet a hajtott eszköz függvényében kell kiválasztani. Megengedett nyomaték 430–1000 Nm.

Osztómű

- MAN gyártmányú, kétfokozatú osztómű semleges állással, nyomatékosztó belső differenciálművel, kapcsolható differenciálzárral;
- a mellső futóművek állandó hajtásúak;
- a jármű elektronikájába integrált osztómű logikai modul csak álló helyzetben és a sebességváltó semleges állásában engedi kapcsolni a terepfokozat-országúti fokozatot;
- a differenciálzár álló helyzetben és lassú menetben is kapcsolható.

Festés

- az alváz, vezetőfülke, felépítmény matt bronz zöld (RAL 6031);

- az alkalmazott bevonatrendszer ellenáll az ultraibolya sugárzás, illetve a magasnyomású mosóberendezés mechanikai hatásának, lehetővé teszi az álcázó festés felvitelét;
- az alkalmazott bevonatrendszer ellenáll az ABV szennyezőanyagok és mentesítő anyagok hatásainak, az ABV mentesítés kézi és gépi úton is elvégezhető.

Tömegadatok

▪ saját tömeg (adapter lappal és felépítménnyel):	15 700 kg;
▪ mellső tengelyterhelés:	7600 kg;
▪ hátsó tengelyterhelés:	8100 kg;
▪ megengedett összgördülőtömeg:	24 000 kg;
▪ megengedett összgördülőtömeg pótkocsival:	40 000 kg.

Vonókészülék

- Ringfeder gyártmányú, automatikus zárású horgas-kapcsos vonókészülék a STANAG előírásai szerint.

Csörlő

- Sepson (Currus) gyártmányú hidraulikus hajtású bolygóműves dobcsörlő az alváz jobb oldalára építve. A csörlő és a felépítmény hidraulikus rendszere közös hidraulika szivattyúval működik, a két rendszer (munkafolyamat) egy átváltó hidraulikaszeleppel kapcsolható, együtt nem működtethető;
- a csörlő el van látva kötélterelő görgőkkel, kötél sorolóval, kötélfékkel, tartozék mozgócsigával;
- a maximális vonóereje: 100 kN;
- a kötélen hossza 60 m, melynek véghelyzet közeli állapotát a kötél elhelyezett jelzőfestés mutatja;

- a csörlő túlterhelés elleni védelemmel ellátott és távvezérlővel működtethető, amelynek csatlakozásai a fülkében illetve a fülkén kívül vannak elhelyezve.

Vezetőfülkén kívül elhelyezett főbb tartozékok

- 1 db álcahaló tartó;
- 2 db kerékkítámasztó ék;
- 1 db teljes értékű pótkerék;
- 1 db vonórúd;
- rögzítési lehetőség az egyedi mentesítő készlet számára.

Egyéb jellemzők

- a típus minimális tengelytávolsága: 4000+1500 mm;
- a típus maximális tengelytávolsága: 5000+1500 mm;
- a tengelytáv: 4400+1500 mm;
- a megengedett emelkedő (pótkocsi nélkül): 30°;
- a megengedett oldaldőlés: 20°;
- mellső terepszög hóeke adapter lappal: 15°;
- mellső terepszög hóeke adapter lap nélkül: 35°;
- a szabad hasmagasság a futóművek alatt: 400 mm;
- a leküzdhető lépcső magassága: 530 mm;
- a leküzdhető árok szélessége: 800 mm;
- a leküzdhető gázlómélység előkészítés nélkül: 1,2 m;
- hatótávolság közúton: kb. 600 km;
- hatótávolság terepen: kb. 500 km;
- a tervezett élettartam: kb. 20 év.

3.2. A FELÉPÍTMÉNY FŐBB JELLEMZŐI [8][10][12][13][14]

A jármű másik sajátossága, hogy a járműre egy 8 köbméteres, saját tervezésű és kivitelezésű, három oldalra billenő felépítmény készült, amely alkalmas a javításhoz, építéshez szükséges ömlesztett alapanyagok (homokos kavics, homok, stb.) szállítására és a hótolással járó ballaszttömeg elhelyezésére. A felépítmény billentési szöge mindhárom irányban kb. 50°.

7. sz. kép A három oldalra billenthető felépítmény [18]

Méretek

- belső méretei: kb. 5700/2420 mm;
- teljes szélessége: 2550 mm.
- a felépítmény raktérfogata: kb. 12 m³;

Segédalváz

- végigfutó hossztartók a billentő munkahenger ágyazásával és felépítmény billentő tartó tengelyekkel;
- billentési irány kiválasztása a különböző átmérőjű, áthelyezhető csapok segítségével történik;
- billenő teknő kitámasztás és zajcsillapító gumiágy a billenő teknő alatt.

Magasnyomású hidraulika rendszer

- biztosítja a járműre szerelhető munkaeszközök működtetését;
- a hidraulikus rendszer munkaeszközhöz csatlakoztatása a jármű elején kiépített hidraulikus gyorscsatlakozókon keresztül történik. A hidraulika rendszer biztosítja a homloklapra szerelt eszköz emelését, süllyesztését, úszó helyzetét, szögben történő elforgatását és az oldalszárnyak nyitását és behajtását. Extrém terhelések elleni védelemmel ellátva;
- elektromos vezérlődoboz a fülkében a hóeke működtetésére, emelés, fordítás joystick-kal vagy nyomógommbal, úszó állás nyomógommbal, oldalszárny működtetés rugós visszatérítésű kapcsolóval;
- 16 tonnás munkahenger a 3-oldali billentéshez, biztosító kötéllal, pneumatikus billentő szelep túlnyomás biztosítással és működtetéssel a vezetőfülkében.

Billenőteknő

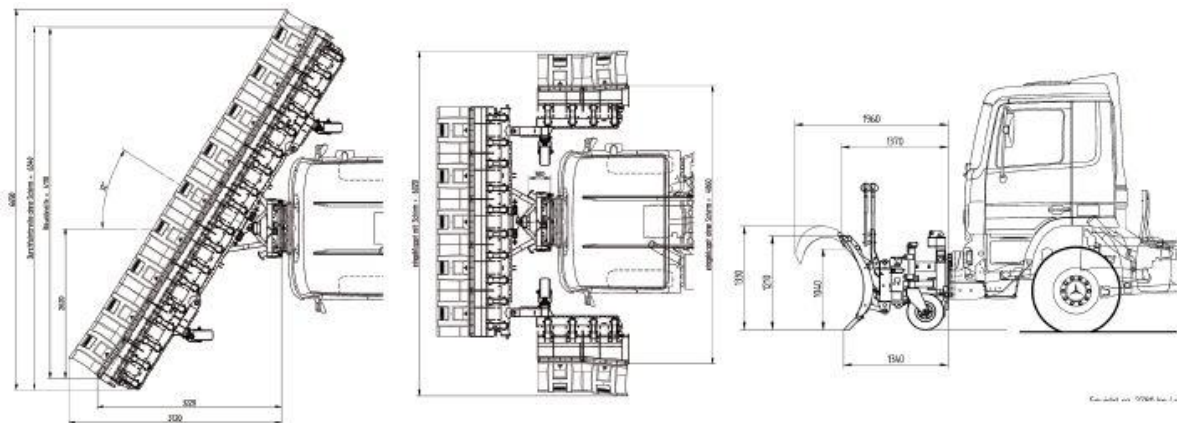
- önhordó kivitelű hegesztett szerkezet acél padlólemezzel. A mellsőfal fixen rögzített, az oldalfalak lehajthatók és levehetőek. A hátsófal ajtaja kényszernyitású, automatikus zárású, levehető.

Ponyva

- műanyag takaróponyva, a ponyvatakarás oldalt kb. 300 mm, gumikötelekkel beakasztva, elől ponyvafülekkel. A ponyva színe zöld, a jármű színével harmonizáló, lángálló anyagból készül.

3.3. HIDRAULIKUS TOLÓ LAP FŐBB JELLEMZŐI [15][16][17]

A hó eltakarítására, az alapgépre a Schmidt gyártmányú MS 72.1 K típusú hótoló lap került felszerelésre.

2. sz. ábra A tolólap jellemzői [15]

A tolólap hidraulikusan kétoldalt behajtható szárnyakkal rendelkező speciális reptéri hóéke, amely a RÁBA H25.324 DAEK-101 típusú járműhöz eszközfel-fogó (DIN 76060 szerinti „A” típusú) adapterlappal illeszkedik.

A hóéke felfújható támasztó kerekekkel rendelkezik, melyek megerősített ke-réktárcsákkal rendelkeznek. A tolólap felcsapódó hó elleni védelem céljából ál-lítható műanyag védőlemezzel került ellátásra.

Az MS 72.1 K kilenc ekelap-szegmensből álló speciális hóéke a TARRON-típusorozat sikeres hóékéin alapul. Az ekelap-magassága 1 420 mm. Az egyes ekelap-szegmensek speciális Vulkollan takarítósínekkel vannak felszerelve. Az eke kialakítása révén alkalmas csekély tolási teljesítménynél is a hó távoli kiszó-rására. Az ekelap optimális tolási szöge 45°. Ezzel alakzatokban való (több esz-köz) takarításra is alkalmas. Az finomtakarító lécc eltávolítja az hómaradványo-kat, és így csökkenti az olvasztószer alkalmazását.

8. sz. kép Adapter lap [13]

9. sz. kép Hóeke [13]

Az MS típusú hóékék kiváló takarítási tulajdonságaikat annak köszönhetik, hogy az eke nem egybefüggő merev szerkezet, hanem úgynevezett ekelap-szegmensekből épül fel. A belső ekelap-szegmenseket két-, a külső ekelap-szegmenseket pedig három megerősített rugó tartja állásban. Mivel az ekelap-szegmensek 800 mm szélesek, egy akadályokon való áthaladáskor csekély erők keletkeznek, így sem a hóékében, sem az akadályban lényeges sérülés nem keletkezik.

A precízen működő párhuzamos emelőszerkezet a hóeke emelésére, süllyesztésére és elfordítására szolgál, lehetővé teszi a hóeke feszültségmentes elfordítást, megfelelő szabad hasmagasságot és „keskenyebb orrész” biztosít szállításkor. A hóeke két szélső ekelap-szegmense behajtható, mechanikusan is rögzíthető a felhasználási helyre történő menet során, így a szélességi mérete a 7200 mm helyett „csak” 4560 mm.

10. sz. kép Behajtott szélső ekelap-szegmens [4]

A csökkentett pengemagasságú opcióban, a hóeke magassága baloldalra 220 mm-el alacsonyabb, mint az eke középső és a jobboldali magassága. Az automatikus ekeállítás-felügyelet pedig segít a kezelési hibák kiküszöbölésében.

Az eke hidraulikus tehermentesítő rendszere elősegíti a lattyaklécek csekély, egyenletes kopását és növeli a jármű kormányozhatóságát.

Az eke főbb műszaki adatai [17]

Ekelap magassága bal és jobb oldalon (mm)	1 420
Ekelap magassága középen (mm)	1 320
Hossza a lattyaklécnél (mm)	7 200
Takarítási szélessége 32°-nál (mm)	6 100
Tömege (kg)	2 520

További jellemzők

- a hóeke tervezése, kialakítása révén zajcsillapított, kis karbantartási igényvel rendelkezik;

- a hóeke a hordozójárműre DIN 76060 eszközfelfogó adapterrel szerelhető fel, gyorscsatlakozós hidraulika kapcsolattal;
- a párhuzamos emelő berendezés hidraulikus, kettős hatású munkahengereken keresztül működik, mely nagy kiemelési magasságot, gyors működést, eszközcsere-t, könnyű kezelhetőséget biztosít;
- festése matt bronz zöld (RAL 6031). Az alkalmazott bevonatrendszer ellenáll az ultraibolya sugárzás, illetve a magasnyomású mosóberendezés mechanikai, az ABV szennyező- és mentesítő anyagok hatásainak, az ABV mentesítés kézi és gépi úton is elvégezhető.

Tartozékok

- figyelmeztető zászlók (műanyag rúddal) készletben;
- csillagkulcs a fordítócsavarokhoz;
- rugócsere-lő szerszám.

A hóeke a jármű mellső lámpáit eltakarja, ezért a vezetőfülke tetején a vészjelző és munkalámpákon kívül kiegészítő fényszórók is elhelyezésre kerültek.

A hóeke 50 cm vastagságú friss hóréteget tud eltakarítani 30 kilométeres óránkénti sebességgel. Hótolás közben a járműstabilitás és a tengelyterhelés határértéken belüli tartása érdekében a billenőplatóra ellensúlyokat kell felrakni, mintegy 6 tonna tömegben.

4. BEFEJEZÉS

Az írás rövid áttekintést kívánt adni a Magyar Honvédségnél újonnan üzembeállított – a Rába H25-ös családhoz tartozó – hótoló járműről, amely a pápai Bázisrepülőterén teljesít szolgálatot. Az eszköz a már meglévő eszközpark további korszerűsítése során került beszerzésre. A korszerűsítést a hazai igények mellett indokolja az a tény is, hogy a NATO Stratégiai Légiszállítási Képesség kialakí-

tása során a Nehéz Légi Szállító Ezred állandó bázisaként a pápai repülőteret jelölték ki.

Amint az írásból is kiderült, a beszerzett eszköz – az alapgép és a hótoló is – csúcstechnológiát képvisel és hatékonyan járul hozzá a repülőterek biztonságos téli üzemeltetéséhez.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Orosz Zoltán: „A helikopterek katonai alkalmazásának lehetőségei és a katonai alkalmazás valósága Magyarországon.”
http://www.szrfk.hu/rtk/kulonszamok/2005_cikkek/orosz_zoltan.pdf.
2009.02.06.
- [2] <http://www.mommo.hu/kep/popup/800439/65025a93e1> 2011.10.17.
- [3] Varga Csaba ezredes: Tél a Kabuli Nemzetközi Repülőtéren.
http://www.regiment.hu/honvedseg/missziok/kaia/tel_kaia 2011.10.17.
- [4] HM FLÜ archívum. 2009.03.26.
- [5] Pelsőci Miklós: Műszaki technikai eszközök átadása az MH Pápa Bázisrepülőtéren.
http://www.hm.gov.hu/hirek/hazai_hirek/technikai_eszkozok_atadasa_papan
2009.10.22.
- [6] Zsiros Sándor: „A Magyar Honvédség műszaki technikai eszközei és fejlesztési lehetőségük a katasztrófavédelem tükrében.” ZMNE. Diplomamunka, 2007. 31. oldal.
- [7] http://www.hm.gov.hu/popup.php?img_url=galleries/18/kep5_resize.jpg
2009.10.22.
- [8] RÁBA Műszaki specifikáció H25.324DAEK-101 típushoz. Háromtengelyes katonai terepjáró hótoló tehergépkocsi három oldalra billenő felépítménnyel. HM FLÜ archívum. 2009.03.26.

- [9] RÁBA Műszaki specifikáció H25.206DAE-002 típushoz. Háromtengelyes katonai terepjáró üzemanyag-szállító és -töltő bázisjármű ADR-FL osztályú kivitelben. 2009. 03.26.
- [10] http://www.raba.hu/jarmu/jarmu.raba.hu/doctar/jarmu/Szoroanyagok/9_FELE_KATONAI_MAGYAR_VEGLEGES.pdf 2010.03.04.
- [11] Fényképes adattár. MH ÖHP, 2010. 182. oldal.
- [12] Pelsöci Miklós: Bővült a géppark.
http://www.honvedelem.hu/cikk/0/16864/muszaki_techikai_eszkozok_atadasa_papa.html 2009.10.22.
- [13] http://www.raba.hu/www.raba.hu/doctar/sajtokozpont/magazin/2009/Raba_Magazin_2009_08_09.pdf. 2009.11.02.
- [14] Rába hótolók a NATO-bázison. <http://www.autopro.hu/siker/Raba-hotolok-a-NATO-bazison/68/>. 2009.12.20.
- [15] http://www.aebi-schmidt.com/upload/product/product/LL_MS72.1_80.1K_EN_150dpi%5B178%5D.pdf 2011.10.17.
- [16] http://www.ewcg.eu/userfiles/file/PDF/Catalogues/Schmidt_catalogues/MS72_1_80_1_Airport.pdf 2011.10.16.
- [17] RÁBA Műszaki specifikáció a H25.324 DAEK-101 típusú háromtengelyes katonai terepjáró billenő teknős hótoló tehergépkocsira szerelt Schmidt MS 72.1 K típusú hótoló lapra. 2009. 03.26.
- [18] <http://www.szekesfehervar.polgarinfo.hu/modules.php?name=News&file=print&sid=2012>. 2011.10.28.